

Tale til Dronningen i forbindelse med besøget i bispegården den 5. juni 2012.

Jeg har glædet mig meget til at benytte denne anledning og denne grundlovsdag til at fortælle Deres Majestæt lidt om Monrad. Selvom jeg dog gerne skal indrømme, at jeg nærer stor respekt for deres Majestæts historiske viden, og derfor har jeg også spurgt mig selv, om jeg mon overhovedet kan sige noget om biskop Monrad, som Deres majestæt ikke allerede ved. Men jeg kan da begynde med at præsentere portrættet her bag mig, som er malet af Vivel i 1874. I forbindelse med min studieorlov sidste år fandt jeg et lille citat fra eet af Monrads breve. Her skriver Monrad til sin ældste datter Adda den 8.5. 1874: *"Jeg kan kun finde tid for en politisk pjece, jeg påtænker, ved at diktere Louise, mens jeg sidder for en ung maler Vivel, Neergaards protege, der ønsker at male mit gamle fjæs"*.

At studere Monrad er også en studie i sindets kringelkroge. Monrad var som bekendt et yderst sammensat menneske, hvilket han ikke selv lagde skjul på.

"Hjertet er en stor, sammensat verden, i dets forskellige egne hersker der forskellige, ja til dels modsatte magter." skriver Monrad. Og i en prædiken nævner han havet, som han finder er det mest træffende billede på det menneskelige sind: *"Snart er dets overflade stille, og det løfter og sænker sig sagte som den sovendes bryst; snart kruses det let af den svage luftning, snart hæver det sig for stormen i vilde bølger."*

Holdningerne til Monrad er meget delte. Hvis en fremhæver én side – så kan en anden med lige så god ret fremhæve en anden. Monrad var ydmyg og samtidig arrogant. Han kunne være bidende og sarkastisk – og blid og forstående. Han elskede at færdes i magtens centrum – og talte samtidig varmt for - og elskede selv - at gå på husbesøg i småfolks hjem.

Monrads historie var eventyrlig – på godt og ondt. Han blev sognepræst i Vester Ulslev på Lolland i 1846-48. Det var her han skrev udkastet til grundloven. I 1849 blev han biskop i Lolland-Falsters Stift, og blev så afskediget i 1854. I 1863-64 blev han konseilspræsident. Og nedbrudt og skuffet over nederlaget i 1864, valgte han sammen med hustruen Emilie og flere af deres børn og nogle unge mænd fra Lolland at emigrere til New Zealand, for at blive nybyggere der. I 1869 vendte han og Emilie igen tilbage til Danmark, hvor Monrad blev sognepræst i Brøndbyerne.

I 1871 da biskop Bindsbøll i Lolland-Falsters Stift dør, bliver Monrad udnævnt for anden gang til biskop i Lolland-Falsters Stift.

Her overtog Monrad dog ikke alene bispeembedet men også biskop Bindsbølls enke, sådan som det var skik dengang. Hun fik lov til at blive boende, til hun fandt en passende bolig. Det var ikke noget Monrad var udelt begejstret for. Han syntes hun blev boende lidt for længe. I et brev til datteren Adda skriver han: *"Endnu er det ikke kommet til nogen afgørelse med hensyn til bispinde Bindsbølls flytning; det lader imidlertid til, at den tanke begynder at finde indgang hos hende, at bytte lejligheden i Smallegaden (som Monrad havde) mod bispegården. Jeg har imidlertid ikke tilstrækkelig naturhistorisk kundskab til at vide, hvor længe hun behøver at gå med en tanke for at føde en beslutning."*

Monrad var dog ualmindelig glad for at være biskop i dette lille stift. Han skriver i et brev: *"Det er et mageløst embede at være biskop i Lolland-Falsters stift; jeg ville ikke bytte det for noget andet. Her er så lidt at bestille, ikke mere end hvad der behøves til at forfriske efter studiet."*

Monrad brugte da også meget tid på at studere - hele 9 timer dagligt læste og skrev han. Og eet af hans hovedværker fra hans anden bispeperiode blev bogen: "Fra bønnens verden". Den udkom i talrige oplag og på mange forskellige sprog. Det er en dyb og varm og klog bog, og man kan mærke, at det er en erfaren præst og sjælesørger, som ved hvad han taler om – og som heller ikke er bange for at udtrykke sig klart og også kontroversielt. Han siger f.eks. i indledningen til bogen: *"Der er stor forskel mellem menneskenes ydre kår, deres evner, kundskaber osv. Men ingen sådan forskel danner et så dybt skel som den, om sjælen lever eller ikke lever i bønnens verden. Gud står i forhold til hver menneskesjæl, men kun den sjæl, der beder, står i forhold til Gud."*

Visitatserne var noget af det, som Monrad lagde størst vægt på som biskop. At komme ud i menighederne, og besøge præsterne og ikke mindst at komme ind i en skolestue og overhøre børnene – det var der, hvor han havde det allerbedst. Han var kærlig og mild overfor børnene, som f.eks. da han en dag som sædvanlig samlede børnene omkring sig ved katederet og kaldte en køn lille dreng på 7 år hen til sig og spurgte ham:

"Hvad hedder din far – min dreng?"

Drengen nævnte sin fars navn.

"Kender du ikke en anden, som du kalder Fader?" "Jo, vor Herre i himlen!" "Ja, men han er også min far" svarede Monrad "og så er du og jeg altså brødre!" "Barnet kunne – som det hedder - øjensynlig ikke straks komme til rette med den ny forestilling om biskoppen som sin bror.

I forhold til lærerne var Monrad til gengæld ikke helt så mild og forstående. Fra en visitats fortælles, at Monrad et sted var meget utilfreds med børnenes tegnsætning, og det klagede han over til læreren. Hvortil læreren forsøgte at undskylde sig: *"Ja, desværre, Deres højærværdighed! Men hvordan skal man bære sig ad med at få børnene til at sætte tegnene?" "Hør, nu skal jeg sige dem noget!" svarede Monrad "Når de vil have et par nye støvler, så går De til en skomager, ikke sandt?" "Jo vel – Deres højærværdighed." "Ja, de gør – men når nu skomageren siger: 'Hvordan skal jeg bære mig ad med at sy støvler?' Så vil De vist indrømme, at det er en dårlig skomager."*

På det lille billede derovre ser man Monrad til den obligatoriske afsluttende middag efter en visitats. Han var glad for god mad og en cigar – men det fortælles også, at hans yndlingsspise var morbærsyltetøj. På en visitats beklagede præstekonen, at hun desværre ikke kunne servere morbærsyltetøj for biskoppen. For – som hun sagde - de havde ikke noget morbærtræ i haven. Hvortil Monrad svarede: *"Det vil de nok sørge for at ha til næste gang jeg kommer, ikke sandt?"* Da jeg forhørte mig, viste det sig, at der heller ikke var noget morbærtræ her i bispegårdshaven. Det er der nu rådet bod på, idet et par kvinder har skænket hele to morbærtræer til haven. Senest det lille morbærtræ, som står midt i rosenbedet på gårdspladsen.

Monrad døde inde på sit kontor den 28. marts 1887. Han blev fundet af én af sine døtre med Ny Testamente i hånden og blev begravet på Nykøbing kirkegård. Kirkegården er siden blev nedlagt, og der er nu for nogle få år siden bygget et varehus. Tilbage har vi kun mindesmærket på Østre Kirkegård og så denne smukke bygning.

Den 28. marts i år – altså på Monrads dødsdag – afholdt vi en stiftende generalforsamling for Monradselskabet. Det er et nyt selskab hvis formål er at udbrede kendskabet til Monrads liv og levned.

Jeg håber det kan være med til at styrke interessen for og kendskabet til Monrad – både for hans bitre og søde sider.

Monrad siger selv om sit liv: *”Livets skål har haft en passende blanding af bittert og sødt”* – men der er ingen tvivl om, hvem og hvad der har båret ham igennem det hele. Han siger selv: *”Jeg tilstår, hvis jeg ikke havde kristendommen ville livets tryk hvile hårdt på mig.”*

Fadervor er den bøn, som Monrad særligt fandt trøst og glæde i. Jeg vil derfor slutte med et sidste citat – og når vi har hørt det vil jeg tillade mig at foreslå at vi beder Fadervor sammen. Det vil ikke alene være i Monrads ånd – det er også i bispegårdens ånd, hvor vi slutter større møder og sammenkomster af med et Fadervor.

Monrad skriver i en prædiken:

Så vil jeg bekende for jer, at det var Fadervor, der vandt mit hjertes første kærlighed til Jesus, thi den fandt deri en kilde til sandhed og nåde, som den havde søgt, ak, forgæves så mange andre steder. Og når så i livet andre kræfter ville drage mig bort fra frelseren, og det var for mig, som om hans røst lød til mig: ”Vil du også forlade mig?” da svarede jeg med Simon Peter: ”Herre, til hvem skal jeg gå hen? Du har det evige livs ord” Og jeg føjede til: ”Du har givet mig mit Fadervor.”

Lad os bede:

Fadervor..